

NARAVNO BARVILO

POLEPŠAJMO SE S KANO

VERONIKA BILBAN

Modna industrija želi danes lase označiti kot modni dodatek. Vendar imajo tradicionalno lasje bistveno večji pomem. Z naravnimi barvami ne gre samo za barvo, saj naravni in zdravi lasje dajejo ženskam posebno moč in senzualnost, pravi Sonja Velikanje iz Etnobotanike. Z njo smo se pogovarjali o barvanju las z vse bolj priljubljeno kano.

Kaj je kana?

Na zahodu poznamo to rastlino predvsem kot naravno barvilo, vendar je kana mnogo več kot le to. Zapise o njeni uporabi v medicinske namene, najdemo že v starih sirskih in egiptovskih medicinskih tekstih. Svoje pomembno mesto pa zaseda tudi v tradicionalni indijski medicini – Ayurvedi. Prav zaradi svojih zdravilnih lastnosti in široke uporabnosti je postala sestavni del socialnega in duhovnega življenja narodov, ki živijo na ozemlju, kjer kana avtohtono raste. Najbolj znana področja namensko gojene kane so v Maroku, Jemnu, Pakistanu in Indiji.

Kanini mladi listi vsebujejo poleg različnih maščobnih kislin tudi tanin in pigment »lavson«. Koliko lavsona je v listih, je odvisno od kvalitete zemlje, kjer rastlina raste in od klimatskih razmer (minimum 25°C), zato poznamo več kvalitet kane.

Mladi listi kane se oberejo in posušijo ter nato zmeljejo v prah. Obiranje listov je enkrat oz. dvakrat letno. Listi se morajo hitro posušiti v zato prirejeni sušilnici, podobno kot listi čajevca. Posušeni listi se zmeljejo v prah, ki se po mletju še preseje. Trikrat presejani prah je kot puder in spada v body-art kakovost - to je najboljša kakovost kaninega pudra, brez primesi in se uporablja tudi za poslikavo kože. Običajnim linijam barv za lase dodajajo kvečjemu tretjo, mogoče celo četrto kvalitetu pudra.

Naravne barve za lase so precej bolj zdrave od tistih, ki vsebujejo

precej škodljivih sestavin. Kana je torej odlična izbira, kajne?

Seveda, kana in kombinacije nje z ostalimi rastlinami (sena, indigo, amla, hibiskus), ki v svojih listih razvijejo barvilo, so se že v daljni preteklosti uporabljale za trajno barvanje las. Potrebno je poudariti, da naj gre za prave presne in ekološke izdelke. Na tržišču se namreč zelo pogosto zlorablja izrazoslovje, kot je naravno, ekološko, rastlinsko. Npr. tudi v Sloveniji najdete veliko različnih kan, ki pa vsebujejo tudi primesi, konzervante, kovinske soli in podobno. Pogosto žal niso navedene med sestavinami.

Pomembno je torej, da izberete presne in ekološke rastline, v takem primeru gre seveda za povsem neškodljivo barvanje in nego las ter lasišča. Poleg tega rastline ne samo da obarvajo in negujejo, vendar imajo tudi sposobnosti, da pozitivno vplivajo na celoten človeški organizem. To je podobno temu, kot če pijete zeliščne čaje. Vse kar daste na vaše lasišče oz. na glavo, je v 26 sekundah neposredno v vašem krvnem obtoku in to je dejstvo, ki se ga ljudje dandanes žal pogosto še ne zavedajo.

Ali je kana tako učinkovita kot običajne barve, ki jih lahko kupimo in niso naravne? Koliko časa je obstojna, je mogoče doseči intenzivni odtenek?

Kana je popolno naravno barvilo. Kaj to pomeni? Da trajno obarva lase in da učinkovito prekriva sive lase, zelo pogosto se namreč dogaja, da so ljudje v zmoti in menijo, da se kana izpira oz. da slabo prekriva sive lase. Seveda narava zahteva svoj čas in

pravilen postopek nanosa. Naravno kano je potrebno imeti na laseh vsaj 4 ure.

Potrošniki danes želijo instant in hitro rešitev, pogosto posežejo po t.i. naravnih kanih, ki deluje hitreje in močneje. Stranski učinki so, da se izpira oz. da ne prekriva sivih las, kar pa je najhuje, da so takšni t.i. naravni kani dodane tudi umeštne učinkovine, ki imajo lahko nezaželenne in stranske učinke. Zaradi takih primerov, ko stranka misli, da uporablja naravno kano, je kana včasih tudi na slabem glasu.

Kano lahko kombiniramo z ostalimi pigmenti za naravno barvanje las in lahko dobimo zelo različne in lepe odtenke. Končni odtenek je odvisen od naravnega pigmenta v laseh, tako da dobi vsak tako rekoč edinstven odtenek las. Žal naravni pigmenti za lase nimajo sposobnosti, da bi svetlili lase, to lahko dosežete zgolj s kemičnimi barvami za lase.

Poleg barvanja je potrebno posebej omeniti tudi delovanje rastlinskih pigmentov na lasišče in lase. Sena je npr. naravna rešitev za glivična obolenja lasišča, prhljak, mastno lasišče in obnovo strukture las, amla pa se uporablja proti sivenju in izpadaju las ter vsem vnetnim spremembam na koži. Hibiskus se uporablja proti hormonskemu izpadanju las. V omenjenih primerih se rastline uporablja kot obloge za lasišče.

Na kakšen način barvilo prehaja v lase pri kani in kako pri umetnih, kemičnih barvah?

Lavson, ki je naravno barvilo v kani, ima zaradi svoje strukture molekule sposobnost vezave s proteini v naši koži, nohtih in laseh. Ta vezava je tako popolna, da ne poškoduje strukture las, nohtov in kože, ravno nasprotno, lavson jo oplemeniti in ojača. Spoji se z našim barvilm (melanin) v laseh ter ga oplemeniti s svojim oranžno-rdečim odtenkom, zato pri barvanju las in kože s kano nikoli ne dobimo enake barve pri dveh različnih osebah.

Medtem pa delovanje kemičnih barv deluje na principu uničenja vašega naravnega pigmenta las. Samo tako lahko npr. naravne rjavolaske postanejo svetlolase.

Kana daje rdečo barvo, kajne? S čim jo je mogoče kombinirati, da dobimo še druge odtenke?

V osnovi kana daje oranžno-rdeč pigment. V kombinaciji kane z indigom in seno lahko dobite različne odtenke rjave barve, v kombinaciji z amlo pa kavno barvo las brez rdečega odtenka. Hibiskus v kombinaciji s kano daje bolj intenziven rdeč pigment. Seveda se lahko igramo tudi s tem, da vodo v zmesi zamenjamo z zeliščnimi čaji, sokovi rdeče pese in podobno. Za pripravo zmesi naravnih pigmentov priporočamo demineralizirano vodo, ki ne sme biti toplejša od 42 stopinj Celzija. Taka voda je najbolj optimalen medij za prenos informacij iz rastlin.

Ali si lahko lase pobarvamo s kano sami doma ali moramo obiskati frizerja?

Kana se je tradicionalno uporabljala kot ritual v sklopu ženskih krogov. Na zahodu se je taka navada žensk precej izgubila, tako da v praksi pri nas najdemo vse 3 možnosti: bodisi si ženske to same nanašajo doma, bodisi kolegica nanaša kolegici ali pa obiščejo frizerske salone pri nas, ki delajo nanose s kvalitetno in naravno kano. Takih frizerskih salonov, ki dajejo strankam možnost uporabe popolnoma naravnih pigmen-

tov za lase, je tudi v Sloveniji v zadnjem času vse več.

Kako vemo, katera je res kakovostna kana?

Poleg certifikatov, ki pa dandanes vemo da v praksi ne zagotavljajo več popolne varnosti za potrošnike, je treba biti pozoren na par stvari. Prva so navodila za uporabo. V kolikor le-ta govorijo, da je potrebno imeti naravne barve za lase na laseh zgolj 30 minut ali manj, lahko z veliko gotovostjo sklepamo, da so dodane vsaj kovinske soli, konzervansi in podobno. Prav tako lahko v navodilih piše, da se prah meša z vročo vodo, kar je spet v nasprotju z delovanjem naravne kane oz. lavsona.

Naj tukaj opozorimo, da srbenje lasiča po uporabi naravnih barv za lase ni nujno nezaželen stranski učinek prikritih kemičalij v izdelku. Lahko gre samo za razstrupljanje lasiča. Tako srbenje se seveda mora po ponovnih barvanjih umiriti. Potrebno se je zavedati, da so rastline žive in delujejo skladno s hormonskim ravnovesjem oz. neravnovesjem uporabnika.

V praksi to v današnjem svetu pomeni, da lahko zaupamo samo ponudniku kane, za katerega je evidentno, da se trudi stalno nadzorovati pridelavo in predelavo kaninih listov direktno pri proizvajalcih. Kanin puder izgublja svojo moč, če je izpostavljen vlagi, vročini in svetlobi, zato je pomembna tudi logistična pot, skladišče in nadzor nad kvaliteto, da niti ne govorimo, da je pomembno, kje raste rastlina in kako je tretirana med procesom pridelave ter predelave.

Kje raste običajno najbolj kakovostna kana, ki vsebuje veliko pigmenta »lavsona«?

Najbolj znana področja namensko gojene kane so v Maroku, Jemnu, Pakistanu in Indiji, slednja pa ima med njimi najbolj urejeno tudi certificiranje ekološke

kane preko svetovno priznanih inštitucij.

Ali je treba pred nanosom kane lase nanjo kako pripraviti? Nekateri svetujejo, da si vtremo v lase žlico olja, pustimo za pol ure in nato umijemo lase. Šele nato nanesemo kano ...

V primeru barvanja las, je vse kar je potrebno vedeti, da presno ekološko kano nanašamo na umite in posušene lase.

Barva se v nekaj dneh po barvanju še spreminja, kajne?

Tako je, lavson se spaja z vašim pigmentom v laseh še naslednjih 48 h po nanisu na lase, tako da dejansko dobimo končni odtenek las nekje po dveh dneh od barvanja las.

Ali potem kakšen dan lasje še »spuščajo« barvo? Je treba zaščiti vzglavnik, morda oblačila?

V kolikor je zmes narejena pravilno in v gostoti jogurta, rob glave zaščiten s papirnatim brisačko, lasičce pa ovito v folijo za živila teh težav ni. Seveda igrat pomembno vlogo tudi koliko je fin prah kane. Body art kvaliteta prahu zagotavlja, da se prah odlično veže z vodo in da je nanos še toliko lažji.

Nazačetku zgleda zapleteno, sčasoma pa ženskam barvanje postane del rutine. Mi seveda poudarjamo da gre za obredno barvanje, ritual, kjer si ženske vzamejo čas zase.

Kako pogosto je potrebno barvati lase s kano? Po kolikšnem času ponovimo nanos?

S kano oz. naravnimi barvami se praviloma barvamo tako pogosto kot nam rastejo lasje. Na začetku, ko krepimo lase in lasičce, barvamo celotno dolžino las, kasneje, ko imamo končen želen odtenek las, pa po želji lahko barvamo samo še nastek.